

TIEN VRAGEN aan een tijdschriftexpert

·> EEFKE SMIT

Dit keer zijn de vragen gesteld aan Eefke Smit, sinds kort toegetreden tot de projectgroep Tijdschriftstudies. Eefke Smit beoefent al meer dan 20 jaar het vak van uitgever en heeft vanaf begin jaren '90 een pioniersrol gespeeld bij het elektronisch publiceren. Na een lange loopbaan bij uitgeverij Elsevier is zij sinds 2007 zelfstandig gevestigd consultant, gespecialiseerd in e-projects. Smit bekleedt bestuursfuncties bij de European Alliance for Permanent Access (Digitale Duurzaamheid), het Lucas-Ooms Fonds, NAI Uitgevers en is (part-time) Directeur Standards & Technology van de International Association of STM Publishers.

1] Bij welk tijdschrift had u graag in de redactie willen zitten?

The Economist. Het is de moeder van alle tijdschriften, geen ander hedendaags tijdschrift kan tippen aan de kwaliteit, de scherpte, de humor van dit blad. Heldere analyses, veel feiten en data, en alle analyses prachtig kort en bondig neergezet. Dit is wat een mens van een tijdschrift verlangt: dat de warrigheid van de dagelijkse nieuwsstroom en de waan van de dag met zekere regelmaat en met intelligentie wordt geordend en inzichtelijk wordt gemaakt. Al bijna 30 jaar ben ik het oneens met de rechts-conservatieve lijn die het blad aanhoudt, als soms al-te-principieel voorvechter van de zuivere beginselen van de vrijemarkteconomie, en dat heeft mijn leesplezier nog nooit mogen bederven. Misschien is dat nog wel het belangrijkste bewijs van pure kwaliteit. Ik weet met hoeveel mensen *The Economist* gemaakt wordt en hoeveel lagen elk redactioneel stuk doormoet, voor check, double-check en re-check. Dat zijn voor een uitgever investeringen die in een Nederlands verspreidingsgebied nooit goed zijn te maken en we moeten dan ook niet teveel treuren dat we geen Nederlandse evenknie hebben, al komt weekblad Elsevier af en toe een eind in de richting.

- 2] Wat is het merkwaardigste tijdschrift dat u ooit onder ogen is gekomen?
The Journal of Irreproducible Results, zie www.jir.com. Populair sinds zijn oprichting in 1955. Door *Discover* gerecenseerd als: “*The Journal of Irreproducible Results* is the funniest thing to happen to science since Archimedes ran naked through the streets of Syracuse.” Need I say more ?
- 3] Van welk tijdschrift herleest u oude nummers voor uw plezier?
National Geographic, dat bladert zo heerlijk weg, prachtige plaatjes, heel soms lees ik ook de tekst, maar niet zo vaak. Verder: *Donald Duck*, mijn favoriet sinds mijn allereerste abonnement daterend van de vroege jaren zestig.
- 4] Van welk tijdschrift betreurt u de ondergang het meest? Van welke het minst?
 Grappig genoeg kan ik op beide vragen hetzelfde antwoord geven: *De Feuniks*. Van dit blad was ik, gedurende mijn middelbare schooltijd, twee jaar lang de hoofdredacteur. Gelijk de mythologische vogel Phoenix (maar ja, in die tijd was het hip om alles zo ‘foneeties’ mogelijk te schrijven, vandaar bij ons Feuniks), het fabeldier dat de kunst verstond uit zijn eigen as te herrijzen, ging ons schoolblad regelmatig ter ziele om dan na verloop van tijd compleet herboren weer te verschijnen. Onder een nieuwe redactie, met een nieuwe formule en nieuwe energie. Elke keer werd de ondergang betreurd, en ook weer niet. Tijd voor schoon schip. Bij veel bladen gebeurt dit nog steeds, dan heet het ‘restyling’ of zelfs ‘relaunch’. Dat laatste is meestal een veeg teken, een laatste opleving, het eerste is de enige manier om bij de tijd te blijven. Goede tijdschriften ondernemen een restyling trouwens zo onopgemerkt mogelijk. (Ik lees nu op Wikipedia dat in de Chinese cultuur Phoenix of Feuniks ook het symbool was voor het vrouwelijke geslachtsorgaan – dat wisten we toen op het gymnasium niet, misschien gelukkig maar.)
- 5] Wat is uw professionele relatie met tijdschriften?
 In 1988 begon ik na vier jaar redacteurschap bij *NRC Handelsblad*, bij de wetenschappelijke uitgeverij van Elsevier. In de loop der tijd heb ik in diverse vakgebieden honderden wetenschappelijke tijdschriften uitgegeven – en vele boeken. Van 2000 tot 2002 was ik verantwoordelijk voor de publieksbladen van Elsevier, waaronder het weekblad. Vanaf 2002 ben ik me voor de volle honderd procent gaan toeleggen op e-publishing.

- 6] *Wat was uw grootste of meest bijzondere tijdschrift-gerelateerde vondst?*
Het leukste moment was toen we eindelijk het eerste exemplaar vonden van *The Lancet*, uitgekomen op 5 Oktober 1823. De zoektocht (niet van mij persoonlijk, maar van een groot team en langs vele wegen wereldwijd) vond plaats in het kader van het zogeheten Backfile project, waarbij we alle 1800 tijdschrifttitels van Elsevier digitaal gingen aanbieden, allemaal vanaf Volume 1, issue 1. Dat waren in totaal zo'n 4 miljoen artikelen, dus een omvangrijke operatie. *The Lancet* was de alleroudste, zo bleek. Het was een feest toen eindelijk een relatief ongeschonden exemplaar van dat eerste nummer tevoorschijn kwam, ergens uit een bibliotheek. We hebben dat groots gevierd.
- 7] *Hoe ziet u de toekomst van het gedrukte tijdschrift in relatie tot de opkomende digitalisering?*
In mijn omgeving is de digitalisering een feit, en niet een opkomend fenomeen. Bij wetenschappelijke tijdschriften is het inmiddels heel normaal om alles elektronisch te doen, van aanleveren van artikelen tot en met het lezen. Die kant gaat het ook op met tijdschriften in andere branches, al zal met name het consumentensegment nog lang behoefte hebben aan een papieren versie. Maar de nieuwe mogelijkheden die Internet biedt zijn natuurlijk weergaloos en zullen de papieren werkelijkheid in de schaduw stellen. Mijn theorie is dat de internet-initiatieven die rond een bekend en sterk merk worden opgebouwd (lees: een bestaande print-titel) het meest succesvol zullen zijn. De belangrijkste reden is dat mensen behoefte hebben aan houvast in de overvloed van informatie. Het bekende merk geeft dan een waarborg voor de autoriteit en het kwaliteitsniveau van de selectie waarnaar men op zoek is. Tegelijkertijd weet ik dat op internet, juist op internet, alles mogelijk is en weinig zich laat voorspellen, dus ik houd terdege rekening met de mogelijkheid dat mijn theorie niet lang stand houdt.
- 8] *Droomt u weleens van tijdschriften en zo ja, zijn dat prettige dromen?*
Nooit. Wel droom ik vaak weg bij het lezen van een tijdschrift.

9] Stel, u richt morgen een tijdschrift op. Welke auteurs (dood of levend) zou u voor artikelen of bijdragen willen vragen? Waarom? Wat zou het thema / de titel van het tijdschrift zijn?

Als dat kon, dode mensen terughalen, dan begon ik het Dead Editors Magazine, of het Dode Redacteuren Blad, of beter nog: de Hiernamaals Bode, met bijdragen van gene zijde van Martin van Amerongen, H.J. Schoo, K.L. Poll, Menno ter Braak en meer oude zuurpruimen die de actualiteit mochten becommentariëren. Misschien kreeg zelfs Pim Fortuijn weer een column, naast eentje van Theo van Gogh. Annie MG Schmidt mag ook niet ontbreken: ik vraag haar en Renate Rubinstein om samen met Carmiggelt de achterpagina te vullen. Motto: Mond-dood ? Dat dacht je maar.

10] Op welke tijdschriften bent u geabonneerd? Op welke tijdschriften zou u geabonneerd willen zijn?

Ik ben geabonneerd op: Donald Duck, Elsevier, The Economist, Vrij Nederland, Onze Taal, FEM Business. Wensenlijstje: The NewYorker, Hollands Maandblad, Oog, Hollands Diep, Der Spiegel, maar ik krijg dat toch niet allemaal gelezen. Dus meestal koop ik ze los, bij toerbeurt.